

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Indicibvs Illvstratvs Et Avctvs Concionatoriis

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Cap. I. Rhetorica cœlestis quid sit, & quàm ea lucrosa, utilis, ac potens.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77031)

Philip. c. 1. vers. 29.

Ideo hoc ipsum Paulus uti gratiam singularem & grande munus praedicans: Vobis, inquit, donatum est pro Christo, non solum ut in eum credatis, sed ut etiam pro illo patiamini. Neque enim electi sunt, ut Gregorius loquitur, in hac vita promissis gaudia delectationis, sed amaritudinem tribulationis, ut medicina more per amarum poculum ad dulcedinem aeternae salutis redeant.

Matt. c. 10. vers. 38.

Sed quid opus hic testibus? Vox Domini est, & aeternae veritatis oraculum: Qui non accipit crucem suam, & sequitur me, non est me dignus. Nulla hic venia, nulla exceptio, aut prerogativa, privilegium nullum: Indignus est Christo, qui abjecta cruce non sequitur Christum. Crux enim gravissima patienter accipienda. Christo charissimi, ipsa mater Christi, Christus ipse non aliis vixerunt legibus.

Judith. c. 8. vers. 14.

Tam olim integerrima vidua Judith eleganti profus publicae oratione patientiam commendans: Illi autem, inquit, qui tentationes non susceperunt cum timore Domini,

mi, & impatientiam suam, & improprium murmurationis suae contra Deum protulerunt, exterminati sunt: Expectemus ergo humiles consolationem ejus, quia tentati sumus patres nostri, ut probentur, si vere colerent Deum suum. Quomodo pater nosse Abraham testis est, & per multas tribulationes probatus. Dei amicus effectus est. Sic Isaac, sic Jacob, sic Moses: & omnes qui placuerunt Deo, per multas tribulationes transferunt fideles.

Quid oblectamur amplius? Omnes sic transferunt, Omnes, Omnes, quicumque placuerunt Deo. Nemo probatus & fidelis censendus, quoniam haec afflictionis & patientiae nota non insignit.

Verissimum Judithae stat oraculum: Omnes qui placuerunt Deo, per multas tribulationes transferunt fideles. Hoc pro Christo pati, hoc vincere est cum Christo. Haec regia ad caelum via est; aspera quidem & angusta, sed tuta. Sustineamus paullisper; nec certantibus decrit auxilium, nec praemium vincantibus.

R H E T O R I C A

C A E L E S T I S.

L I B E R P R I M U S.

C A P V T I.

Rhetorica Caelestis quid sit, & quam ea lucrosa, utilis, ac potens.

Luc. c. 21. vers. 15.

OLLICITATIONE ditissima Christus suos erigens: Ego, inquit, dabo vobis os & sapientiam, cui non poterunt resistere, & contradicere omnes adversarii vestri. Geminum propositum, Oris & Sapientiae; Rethoricae & Theologiae. Non est, quod trepidetis, inquit Servator, o mei discipuli: Et si Academicas non obieritis ad discendam Theologiam. Scholae scientias guttatim & non sine laboriosa mora infundam. Sed forsitan quis vestrum idem cum Mose Objiciet querelae: Non sum eloquens ab heri & nudius tertius. Absit omnis sollicitudo: Ego dabo vobis os, Nec ista quidem gratia vobis negabitur: poterit efferre lingua, quod intellectus conceperit. Ita & Rhetoricam & Theologiam momento sine minervali discetis.

Geminum a Deo promissum: Oris & Sapientiae

Exod. c. 4. v. 10.

Videte & audite piscatorem Petrum, repente factum Rhetorem & Theologum, ardentissime concionantem. Ore profecto a Sapientia pollebat igneus hic concionator. Videte Alexandrinam Virginem Catharinam & Oris pariter & Sapientiae divitem, quae quinquaginta doctissimos viros ea verborum vi strinxit, ut juratis Deorum simulachris, pro CHRISTO mortem sanctissimae conjugatione tulerint. Ignea profusus fuerit, necesse est haec facundia, & invicta Sapientia, quae tot ac tantis persuasit, non Christum tantummodo profiteri, sed & pro Christo mori.

S. Petrus Rhetor & Theologus.

Stant promissa Christi: Non poterunt resistere & contradicere omnes adversarii gregis Christiani. Nimirum aeterna Sapientia os mutorum aperit, & linguas infantium facit disertas. Neminem ab hac schola provektor aetas aut ingenii tarditas excludit. Serio quisquis discere voluit, jam didicit. Quid ergo discendum? Rhetorica. Nimirum prius os instruamus, quam acqui-

ramus sapientiam: prius loqui quam sapere discamus. Quae autem haec Rhetorica est? non Tullii, non Aristotelis, non Quintiliani, sed Spiritus sancti. Caelestis haec Rhetorica non est ars scite declamandi, sed recte orandi. Cur autem ab omnibus haec discenda sit, jam explicabimus.

S. I.

ARTES scientiaeque omnes jacebunt tenebris sepulta, nunquam satis emerfura, si desit, quae in lucem eas educat, Rhetorica. Cassiodori sensu, quid quid in alia doctrina concipitur, ab ista sub decore in lucem profertur. Dictum experientia confirmat. Philosophus, Iurisperitus, Theologus publice dicturus, aut suam ipse Rhetoricam expromit, aut orationem ab alio emendicatam adfert, & alienis plumis triumphat cornicula. Doctrinae aliquid habet, sed nihil eloquentiae, qua doctrinam commendat. Sapientia absconsa, inquit Siraides, & thesaurus invisus; quae utilis in utriusque? Magnum gloriae & virtutis instrumentum facundia, qua perite uti si noris, in lucem dabis maximo fructu quidquid habueris absconditae sapientiae. At verus Orator, nisi bonus esse non potest. Quod ut verum esse intelligas, memineris duarum definitionum, quarum altera Catonis, Ciceronis est altera. Ille Orator, inquit, est vir bonus, dicendi peritus. Ille autem: Nihil est, inquit, aliud eloquentia, nisi copiose loquens sapientia. Qui ergo nomen Oratoris, & veram eloquentiae laudem desiderat, primum Sapientiae studeat, & Virtuti.

Artes & scientias emittit Rhetorica.

Eccles. 10. vers. 31.

Rhetores & Oratores fuerunt viri sanctissimi. Anno a pariente Virgine ducentesimo quinquagesimo, Valeriani & Galieni Imperatorum aeo, Cyprianus Carthaginiensis, vir eloquentissimus juxta & sanctissimus, soluta & ligata oratione plurima scripsit. Augustinus Tagaste natus, omnium praeceptorum Patrum decus & gemma singularis, Rhetoricam Carthagine, Mediolani ac Romae docuit. Hic laudis aliquid simul & vituperii miscendum. Augustinus, quod ipse de se asserit, sacra Biblia cepit legere, sed non sine navea jaceatis, ut putabat, & abjectae dictionis, cui Tulliana & Tertulliana dignitas longe praerferenda videba-

Aug. 1.3. Confess. c. 4.

Maduren-
se l. 4. flori-
dor. Gellius
l. 5. c. 10.
De forensi
Rhetoricâ
inter ma-
gistrum &
discipulû
ortamen.

rum Rhetorum pugnam è prisco scriptore recito. A
Protagoras Sophista longè multiscius, & cum pri-
mis Rhetoricâ repertis peracundus, cum suo sibi di-
scipulo Euathlo mercedem nitris uberem conditione
temerariâ pepigit, ut sibi tum demum id argenti da-
ret, si primo tirocinio agèdi penes iudices vicisset. Igi-
tur Euathlus (auctoris prisci verba sunt) postquam
cuncta illa exorabula iudicantium, & decipula adver-
santium, & artificia dicentium, versutus alioquin, &
ingeniatus ad astutiam, facile perdidicit, contentus
scire, quod concupierat, cœpit nolle, quod pepigerat.
Sed callidè ne tendis moris fructari magistrum, diu-
tulè que nec asserere velle, nec reddere, usque dū Pro-
tagoras eum ad iudices provocavit, expositâque con-
ditione, quâ in docendum receperat, anceps argumen-
tum ambifariam proposuit. Nam, si ego vicero, in-
quit, solvete mercedem debetis, ut condemnatus: seu
tu viceris, nihilominus reddere debetis, ut pactus; B
quippe qui hæc primam causam penes iudices vice-
ris. Ita si vincis, in conditionem incidisti: si vinceris, in
damnationem. Quid quæris? Ratio conclusa iudici-
bus acriter & invincibiliter videbatur. Enimverò
Euathlus, utpote tanti veteratoris perfectissimus di-
scipulus, biceps illud argumentum retorfit. Nam si ita
est, inquit, neutro modo, quod petis, debeo. Aut enim
vinco, & iudicio dimittor; aut vincor, & pacto absol-
vor, ex quo non debeo mercedem, si hanc primam
causam fuero penes iudices victus. Ita me omni mo-
do liberat, si vinco, conditio; si vincor, sententia.

Hinc geminum illud. Erat apud Syracusas vir acuti
ingenii & linguæ promptioris, Corax Rhetor; Ab
hoc Tisias præceptis Rhetoricis egregiè imbutus, ne
magistro cogere tur minerval solvere, interrogavit;
Quid esset Rhetorica? Eo respondente, Effectricum
esse persuasionum; Tisias sic disertare orsus: Si tibi,
mi Corax, me nihil debere persuasero, nihil debebo,
quia non debere persuasi: si autem non persuasero,
nihilominus nihil debebo, quia me persuadendâ sci-
entiam non docuisti. Magister hoc argumentum in Ti-
siam retorquere nisus: Si mihi, ait, mercedem à te
deberi persuasero, reddes illam, quia persuasi; si non
persuasero, eam nihilominus reddes, quia discipulum,
qui præceptorem vinceret, erudii.

En forenses Rhetoricam hac & illac victricem.
Multò magis Rhetorica cælestis nunquam non vin-
cit, si velit. Donum orationis nemini Deus denegar.
Oratio nulla, modò seria, sine fructu est. Orare modò
seriò velis, & facti dimidium jam habebis. Cælestis
Rhetorica certam habet victoriani, quotiescumque le-
gitimam non detrectat pugnam.

Hic animum advertite, Lector, quidquid de Rhe-
toricâ forensi diximus; id omne de oratione, Rhe-
toricâ cælesti, dictum volumus. Hæc illa omnium ar-
tium ars lucrosissima & utilissima; hæc omnium est
potentissima, Archidiamus oliivi, Plutarcho teste, in-
terrogatus, Quantum regionis possiderent Spartani?
Quantum, ait ille, contingunt hastâ. Quæserit quis-
piam, Quam potens sit hæc Rhetorica, & quousque
pertingat? Asserimus. Quousque oratio: ultra nubes,
supradidera, trans cælum, ad ipsum Dei solium ascen-
dit. Oratio humiliantis se nubes penetrabit. In hac autem
Rhetoricâ discendâ semper discipuli sumus, nec un-
quam eam satis condiscimus; in scholâ sumus, quam-
diu in vitâ. Discendi finis in cælo est, ibi oratores sunt
perfecti. Sed hoc explicatiùs sequenti capite tra-
ctandum.

Ecclesi. 3.
v. 21.

CAPVT II.

Rhetoricam cælestem ab omnibus discendam.

A Postoli primæ quidem simplicitatis viri, & à
piscatu rudes in Christi contubernium adsciti,
aliquoties tamen non levis momenti quæstiones po-
suerunt. Qualis illa fuit: Rabbi quis peccavit, hic, aut pa-
rentes ejus, ut cæcus nasceretur? Quæstio gravis & inter
Theologos discutienda. Ita Christum super excidio
Hierosolymæo differentem distindè interrogant: Dic
nobis, quando ista fient? & quod signum erit, quando hæc om-
nia incipient consumari? Quæstio proflus seria. Christo
reditum parante in cælum: Domine, ajunt, si in tempore
hoc restitues regnum Israël. Non levis quæstio. Ita duo è
discipulis confestim in regno Christi petierunt, matre
pro filiis perorante. Petitiò non infantilis. Quid subli-
mius petere potuissent? Ita Philippus omnium loco:
Domine, inquit, ostende nobis Patrem, & sufficit nobis. Quid
petierit majus & divinius? Ita omnes uno plene ore
flagitant: Domine, doce nos orare. Toties te orantem vi-
dimus, toties ut & nos oraremus, hortatus es; vocem
igitur præi, & formulam trade precandi; docens
orare.

Cupiant discipuli à Magistro discere, quomodo
Deo loquendum sit. Et hæc illa cælestis Rhetorica
est, quam sibi nostra dissertatio sumpsit explicandam.
De Oratione hinc dicendum. Sed ut descriptionis scopus
ac finis pateat; complures Orationis partes silentio
transibimus. Nec enim nisi summam trademus, quam
necessariû & stile sit orare; nec de multiplici Oratio-
nis effectu differemus. Hoc unum sumemus expo-
nendum, quid sit *Attenta Oratio*. Hæc illa divina & cæ-
lestis est Rhetorica, quæ non hominum animos, sed
Deum ipsum in suas partes novit trahere. Hæc nubes
peperat, hæc super astra evolat, hæc cæli penetralia
subit, Deo se sinit, nec unquam quod admirabile, irri-
to conatu quassam suam perorat.

Causæ, quæ scriptionem hanc persuaserunt, com-
plures sunt. Inter ceteras istæ. Prima: Quid scitu ma-
gis necessarium, quam scire cum suo Conditor loqui?
Plurima alia tunc licet ignorare, hujus unius ignoran-
tia multò damnosissima est.

Alterca causa: Omni tempore & in omni loco, lo-
cus est orationi. Sunt aliæ quædam actiones honestis-
simæ, sed non omni loco aut tempore conveniunt: O-
ratio die ac nocte, æstate & hieme, festis ac profestis
diebus, adversâ & prosperâ valetudine, domi, foris;
in templis & plateis, in lecto & extra lectum, tam ante
quam post mensam, & sub ipsâ mensâ, tam à stantibus
& jacentibus, tam à juvenibus quam senibus; ab om-
ni ætate, sexu, ordine hominum usurpanda est. Pietas
ad omnia utilis est. Quod Hebræus Psaltes affirmans: Be-
nedicam Dominum, inquit, in omni tempore; semper laus ejus
in ore meo. Eiusdem mentis optimus Regum Iosapha-
tus: Cum, inquit, ignoremus, quid agere debeamus, hoc so-
lum habemus residui, ut oculos nostros dirigamus ad te. Verum
nil opus hic testibus, Christi vox est: Quoniam oportet
semper orare, & non deficere.

Tertia: Cùm animus sit, de primariis Christiani
hominis actionibus, de Oratione, Elcemosynâ, Ieju-
nio loqui, Oratio jure putem, sibi principem locum
vendicat. Huc me non leviter, sincerè fateor, Augu-
stinus impulit, qui paucis plurima maximâque Ora-
tionis elogia complexus: Verè, inquit, rectè novit vive-
re, qui rectè novit orare.

Iacobus Granadus nostri ævi Theologus, duplex
divinæ ad gloriam prædestinationis signum statuit.
Primum est, propositum nunquam lethaliter delin-
quendi. Alterum, diligentia & attentio in oratione. En
divinam,